

РЕГІОНАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

УДК 351.82:336.1:352

С. А. Дяченко,
*кандидат наук з державного управління,
докторант, доцент кафедри економічної
політики та врядування, Національна
академія державного управління
при Президентові України*

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ МІСЦЕВИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ РОЗБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

У статті досліджено теоретичні основи формування фінансових ресурсів місцевих громад; проаналізовано сучасну систему місцевого самоврядування в Україні, розкрито його характерні риси. Визначено, що “фінансові ресурси місцевих громад – це створені в результаті розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту грошові кошти (частина яких концентрується у відповідних фондах), що необхідні органам місцевого самоврядування для виконання покладених на них функцій і завдань з метою забезпечення соціально-економічного розвитку територіальної громади”.

Охарактеризовано елементи, класифікаційні ознаки та види фінансових ресурсів місцевих громад в Україні; проаналізовано чинники, які впливають на обсяг фінансових ресурсів місцевих громад. Доведено, що основою самостійності місцевих громад виступає фінансова децентралізація, а для її ефективного впровадження в Україні необхідно вдосконалити бюджетну систему та розмежувати повноваження між органами місцевого самоврядування різних рівнів.

Ключові слова: децентралізація, місцеві бюджети, місцеві громади, місцеве самоврядування, публічне управління, фінансові ресурси.

© Дяченко С. А., 2017

S. A. Diachenko,
*Doctoral Candidate, Associate Professor
of economic policy and governance department,
National Academy for Public Administration
under the President of Ukraine*

FORMATION OF FINANCIAL RESOURCES OF LOCAL COMMUNITIES IN THE CONTEXT OF DEVELOPING AN EFFECTIVE SYSTEM OF PUBLIC ADMINISTRATION IN UKRAINE

The author has analyzed the theoretical foundations of the financial resources formation of local communities. The modern system of local self-governments in Ukraine has been analyzed, its features have been revealed. It has been determined that “financial resources of local communities are the funds created by distribution and redistribution of the gross domestic product (some of which are concentrated in the relevant funds) that are necessary for local self-government bodies to fulfill their functions and tasks for the purpose of ensuring socio-economic development of territorial community”.

The author also has characterized the elements, classification features and types of financial resources of local communities in Ukraine. The factors of influencing on the volume of local communities financial resources have been analyzed. It is proved that financial decentralization acts as the basis for local self-government. It is necessary to improve the budget system and differentiate powers between local governments at different levels in order to implement effectively the financial decentralization in Ukraine.

Key words: decentralization, local budgets, local communities, local self-government, public administration, financial resources.

Постановка проблеми. Підписання Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС [5] і прагнення нашої держави стати її повноправним членом потребує зближення не лише законодавства, а й запровадження європейських підходів в організації публічного управління, формування спільних цінностей, підвищення добробуту населення, що суттєво детермінується розвитком системи публічного управління національною економікою. Курс державної політики України в напрямі децентралізації як основний вектор розвитку держави надає органам місцевого самоврядування певні можливості для пошуку ресурсів, необхідних для виконання покладених на них завдань. Здобуття місцевими громадами більш широких повноважень має вплинути на розширення власної фінансової бази за рахунок внутрішніх джерел та вироблення відпо-

відних механізмів акумуляції додаткових фінансових ресурсів до місцевих бюджетів.

Згідно зі “Стратегією сталого розвитку “Україна – 2020” [16] метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація повною мірою положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування через створення системи об’єднаних територіальних громад [15].

Зміцнення фінансової незалежності органів місцевого самоврядування – актуальне завдання політики децентралізації державних фінансів України. Самоврядні ланки економіки повинні мати нормальні умови для господарської діяльності та бути захищеними в ефективному використанні всіх видів ресурсів, а місцеві влади – у стабільному економічному зростанні. Фінансова спроможність територіальних громад є важливим критерієм виокремлення нових територіальних одиниць у процесі проведення реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади і, відповідно, імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Надання автономії місцевим органам влади у формуванні та використанні місцевих бюджетів, зокрема в частині самостійності щодо визначення місцевих податків і зборів та інших власних доходів, є одним із ключових і найнеобхідніших завдань, що потребують нагального вирішення. Серед важливих питань зміцнення ресурсної бази місцевих громад – формування систем створення нових джерел наповнення муніципальної ресурсної бази та управління фінансовими потоками з метою їх самовідновлення, саморозвитку і відкриття нового потенціалу в рамках кожної окремої адміністративно-територіальної одиниці [20].

Аналіз останніх публікацій за проблематикою. Теоретичні основи сучасних наукових підходів до формування і використання ресурсної бази місцевих органів влади були закладені такими зарубіжними ученими, як Дж.Б’юкенен [2], А.Маршал [23], Дж.Стігліц [18] та ін. Проблеми делегування повноважень місцевим органам

влади, зміцнення їх фінансової бази, оптимізації механізму формування місцевих бюджетів, визначення обсягів міжбюджетних трансфертів досліджували вітчизняні вчені В.Вакуленко [6], В.Кравченко [8], В.Куйбіда [9], І.Луніна [4], В.Мамонова [10], Н.Олійник [12] та ін. Вагомий внесок у дослідження сутності фінансових ресурсів місцевих громад, природи їх виникнення, складу та особливостей класифікації зробили такі вітчизняні вчені, як: Н.Балдич [1], К.Владимиров [3], Я.Казюк [11], О.Кириленко [4; 7; 13], Б.Малиняк [13], С.Романюк [17], О.Сунцова [19] та ін.

Разом з тим на сьогодні не існує єдиного підходу до трактування сутності категорії “фінансові ресурси місцевих громад”, що, у свою чергу, ускладнює процес структуризації і класифікації фінансових ресурсів місцевих громад. Попри численні дослідження в цій сфері, проблема зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування та підняття рівня самодостатності місцевих бюджетів залишається нерозв’язаною, що зумовлює необхідність подальшого дослідження із наданням практичних рекомендацій.

Формулювання цілей статті (мети). Метою статті є науково-теоретичне обґрунтування сутності, змісту та складових елементів фінансових ресурсів місцевих громад у контексті розбудови ефективної системи публічного управління України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до ст. 9 Європейської хартії місцевого самоврядування місцева влада має право на свої власні адекватні фінансові ресурси, якими вона може вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень, і обсяги, які повинні відповідати функціям, що виконують органи місцевої влади [15]. Суспільні фінанси охоплюють частину грошових відносин, які пов’язані з розподілом і перерозподілом створеного в суспільстві валового внутрішнього продукту. Потреба акумулювання фінансових ресурсів органами влади зумовлена необхідністю виконання державою визначених функцій.

Виконання функцій і завдань, покладених законодавством на місцеве самоврядування, безпосередньо залежить від обсягів фінансових ресурсів, які перебувають у їхньому розпорядженні. На обсяги фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування впливає багато чинників, головні серед яких [19]:

- розподіл повноважень між органами державної влади й місцевим самоврядуванням;
- розподіл дохідних джерел державного та місцевого бюджетів, проведений відповідно до наданих владних повноважень і функцій;
- чинна система оподаткування, перелік податків і зборів, їх ставки, пільги;
- організація міжбюджетних відносин і порядок надання трансфертів місцевим бюджетам із державного бюджету;
- стан фінансового ринку країни та реальні можливості органів місцевого самоврядування у сфері використання запозичених (кредитів) і залучених коштів (місцевих позик);
- склад і фінансовий стан підприємств та інших суб'єктів господарювання, які належать до місцевого господарства;
- конкретні зусилля органів місцевого самоврядування, спрямовані на забезпечення соціально-економічного розвитку територій, населених пунктів, пошук альтернативних джерел доходів.

Аналізуючи фінансові ресурси місцевих громад, доцільно розглянути кілька характерних рис місцевого самоврядування. По-перше, діяльність місцевого самоврядування, у тому числі й фінансова, чітко визначена територіально. Територіальна громада є компетентною у вирішенні питань у межах чітко визначеного простору. По-друге, місцеве самоврядування має особливий характер. Це, по суті, форма публічного за своїм характером управління, побудованого на основі самоврядування. По-третє, місцеве самоврядування має власну структуру та систему.

Відповідно до ст. 5 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” система місцевого самоврядування включає: а) територіальну громаду; б) сільську, селищну, міську раду; в) сільського, селищного, міського голову; г) виконавчі органи сільської, селищної та міської ради; д) районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст; е) органи самоорганізації населення. По-четверте, місцеве самоврядування спирається на власні матеріально-фінансові ресурси. Самоврядування є ефективним лише тоді, коли спирається на потужну фінансово-економічну основу. По-п’яте, діяльність органів місцевого самоврядування визнається і гарантується

Конституцією та іншими законами України, які встановлюють їх власну компетенцію та перелік делегованих їм повноважень [14].

Досліджувати сутність фінансових ресурсів місцевих громад слід виходячи з чіткого розуміння і визначення їх складових елементів. По-перше, до фінансових ресурсів слід відносити не місцевий бюджет, а його доходи. Адже бюджет як об'єктивна економічна категорія відображає сукупність грошових відносин, пов'язаних із розподілом, перерозподілом валового внутрішнього продукту і національного багатства, з метою формування та використання основного централізованого фонду грошових коштів [13]. Бюджетні відносини при цьому охоплюють, з одного боку, процес формування фонду грошових коштів, а з другого – процес використання його коштів. У першому випадку бюджетні відносини виступають у вигляді доходів бюджету, а у другому – у вигляді видатків бюджету. Як організаційна форма мобілізації доходів і здійснення витрат місцеві бюджети – це балансові розрахунки, що відповідають вимогам складання балансів, тобто вони мають доходну й витратну частини, в основу яких покладено принцип збалансування [21]. Фінансово місцевий бюджет являє собою систему організованих органами місцевого самоврядування заходів щодо соціального й економічного розвитку регіону і складається з двох частин – доходів і видатків [7]. Дослідження сутності цього поняття з різних позицій підтверджує, що місцевий бюджет не можна вважати елементом фінансових ресурсів, адже він включає не лише доходну, а й витратну частини.

По-друге, виходячи з особливостей функціонування підприємств, організацій і установ комунальної форми власності доцільно розмежувати їх фінансові ресурси на: фінансові ресурси бюджетних установ, які утримуються за рахунок коштів місцевого бюджету; фінансові ресурси організацій і підприємств комунальної форми власності, що мають змішану систему формування (отримують із місцевого бюджету фінансову підтримку); фінансові ресурси організацій і підприємств комунальної форми власності, які діють на засадах господарського розрахунку.

Отже, самостійними складовими фінансових ресурсів місцевих громад є: доходи місцевого бюджету; фінансові ресурси бюджетних установ (крім надходжень із місцевого бюджету);

фінансові ресурси організацій і підприємств комунальної форми власності, які мають змішану систему фінансування (крім надходжень із місцевого бюджету); фінансові ресурси організацій і підприємств комунальної форми власності, які діють на засадах господарського розрахунку. Фінансові ресурси установ, організацій і підприємств ураховані без надходжень з місцевого бюджету, тому що останні становлять частину доходів місцевого бюджету і є окремою складовою фінансових ресурсів місцевих громад певної адміністративно-територіальної одиниці. Тобто в категорії “фінансові ресурси місцевих громад” втілено дві фінансові категорії – “доходи місцевих бюджетів” (макрорівень) і “фінансові ресурси установ, організацій та підприємств комунальної форми власності” (мікрорівень).

Для забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів місцевих громад необхідно також ураховувати місце їх акумуляції, зокрема: доходи загального і спеціального фондів бюджетної установи; власний капітал бюджетної установи (фонд у необоротних активах, результат виконання кошторису за загальним і спеціальним фондами місцевого бюджету); власний капітал організацій і підприємств комунальної форми власності (статутний капітал, пайовий капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток); зобов'язання; забезпечення наступних витрат і платежів; доходи майбутніх періодів.

Складовою фінансових ресурсів місцевих громад є фінансові резерви, які тимчасово не беруть участі у фінансуванні витрат бюджетних установ та в обороті підприємств і організацій комунальної форми власності. Характерно, що протягом бюджетного року спостерігається пасивна роль резервного фонду в місцевому бюджеті. Однак, після його закінчення, якщо кошти не використані за призначенням, вони направляються на фінансування поточних витрат бюджетних установ. Зважаючи на це, фінансові ресурси місцевих громад можна класифікувати за характером участі у вирішенні потреб місцевого значення як активні й умовно-пасивні.

Таким чином, фінансові ресурси, якими розпоряджаються місцеві громади для вирішення завдань адміністративно-територіальної одиниці, доцільно класифікувати за ознаками, що відображені в таблиці [22].

Класифікаційні ознаки та види фінансових ресурсів місцевих громад

Класифікаційна ознака	Вид фінансових ресурсів
1	2
За місцем формування	<ul style="list-style-type: none"> • Внутрішні (сформовані на території адміністративно-територіальної одиниці) • Зовнішні (сформовані на іншій території)
За рівнем формування і використання	<ul style="list-style-type: none"> • Централізовані (доходи місцевого бюджету) • Децентралізовані (фінансові ресурси установ, організацій і підприємств комунальної форми власності)
За комунальним сектором економіки	<ul style="list-style-type: none"> • Фінансові ресурси бюджетних установ, які утримуються за рахунок коштів місцевого бюджету • Фінансові ресурси організацій і підприємств комунальної форми власності, які мають змішану систему фінансування • Фінансові ресурси організацій і підприємств комунальної форми власності, які діють на засадах господарського розрахунку
За джерелами формування	<ul style="list-style-type: none"> • Власні (доходи загального фонду, доходи спеціального фонду місцевого бюджету, власний капітал установ, організацій і підприємств комунальної форми власності) • Закріплені (доходи загального фонду місцевого бюджету) • Регулюючі (офіційні трансферти) • Позичені (випуск облігацій місцевих позик, отримання позик, кредитів, кредитних ліній у фінансових установах)
За кругообігом	<ul style="list-style-type: none"> • Початкові (фонд у необоротних активах, статутний капітал організацій і підприємств комунальної форми власності) • Функціонує (доходи по загальному і спеціальному фонду бюджетної установи; пайовий, додатковий, резервний та позичковий капітал організацій і підприємств комунальної форми власності) • Нагромаджені (результат виконання кошторису за загальним і спеціальним фондами місцевого бюджету, нерозподілений прибуток)
За методом мобілізації	<ul style="list-style-type: none"> • Створені фіскальним методом (доходи по загальному фонду та офіційні трансферти) • Створені на добровільних засадах (доходи по спеціальному фонду та фінансові ресурси установ, організацій і підприємств комунальної форми власності)

1	2
За місцем акумуляції	<ul style="list-style-type: none"> • Доходи по загальному фонд у бюджетної установи • Доходи по спеціальному фонду бюджетної установи акумуляції • Власний капітал • Зобов'язання • Забезпечення наступних витрат і платежів • Доходи майбутніх періодів
За економічним призначенням	<ul style="list-style-type: none"> • Розвиток економіки • Фінансування невиробничої сфери • Соціальний захист та соціальне забезпечення • Державне управління • Резервний фонд • Цільові фонди • Обслуговування боргу
За характером участі у вирішенні потреб місцевого значення	<ul style="list-style-type: none"> • Активні • Умовно-пасивні (кошти резервного фонду (капіталу))

Таким чином, фінансові ресурси місцевих громад – це створені в результаті розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту грошові кошти (частина яких концентрується у відповідних фондах), що необхідні органам місцевого самоврядування для виконання покладених на них функцій і завдань з метою забезпечення соціально-економічного розвитку територіальної громади.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, слід зауважити, що фінансові ресурси місцевих громад як економічна категорія має окремі характерні для неї особливості. Фінансові ресурси місцевих громад є реальною основою місцевих фінансів, а отже, реальними носіями відносин органів місцевого самоврядування з органами державної влади, суб'єктами господарювання і населенням. Фінансові ресурси місцевих громад є головною ознакою фінансової незалежності органів місцевого самоврядування у виконанні ними реальних владних функцій та необхідним джерелом для здійснення процесу розширеного відтворення, фінансування місцевих програм розвитку і соціального забезпечення територіальної громади.

Щоб реформа з децентралізації сприяла зміцненню організаційної, матеріально-фінансової і правової самостійності

об'єднаних територіальних громад, необхідно провести розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування різних рівнів та забезпечити вдосконалення бюджетної системи для того, щоб громади мали власні наповнені бюджети, можливість об'єднувати зусилля й акумулювати фінанси для створення спроможних утворень. Дослідження в цьому напрямі є важливими для подальшого розвитку процесу децентралізації.

Список використаних джерел

1. Балдич Н. І. Розвиток системи прогнозування як передумова обґрунтованості та ефективності бюджетних програм / Н. І. Балдич // Конференція “Бюджети за завданнями – розвиток належного врядування і фінансової прозорості органів місцевого самоврядування в Україні”, м. Вінниця, 17 жовт. 2015 р. – Б. м., б. р.

2. Б'юкенен Джеймс М. Суспільні фінанси і суспільний вибір. Два протилежних бачення держави / Джеймс М. Б'юкенен, Річард А. Масгрейв ; [пер. з англ. Андрій Іщенко]. – Київ : Видавн. дім “КМ Академія”, 2004. – 176 с.

3. Владимиров К. М. Місцеві фінанси : навч. посіб. / К. М. Владимиров, Н. І. Чуйко, О. Ф. Рогальський. – Херсон : Олдіплюс, 2016. – 352 с.

4. Диверсифікація доходів місцевих бюджетів : монографія / І. О. Луніна, О. П. Кириленко, А. В. Лучка [та ін.] ; за ред. І. О. Луніної. – Київ : НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув., 2010. – 320 с.

5. Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: рекомендації на основі досвіду країн Східної Європи : наук. доп. / за ред. акад. НАН України В. М. Гейця; чл.-кор. НАН України А. І. Даниленка, чл.-кор. НААН України, д-ра екон. наук Т. О. Осташко ; НАН України, ДУ “Ін-т екон. та прогнозув. НАН України”. – Київ, 2015. – 104 с.

6. Інструменти регіонального розвитку в Україні : навч. посіб. / О. В. Берданова, Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко та ін. ; за ред. В. М. Вакуленка, О. В. Берданової. – Київ : НАДУ, 2013. – 286 с.

7. Кириленко О. П. Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів / О. П. Кириленко // Місцеві фінанси : підручник / О. П. Кириленко, А. В. Дем'янюк, А. Б. Кондрашихін,

О. Р. Квасовський ; за ред. О. П. Кириленко. – Тернопіль : Екон. думка ТНЕУ, 2015. – С. 7–30.

8. Кравченко В. Запозичення: боргова яма чи рятівне коло місцевого самоврядування в країнах зарубіжжя? / Василь Кравченко // Проблеми трансформації територіальної організації влади : зб. матеріалів та док. / наук. ред. М. Пухтинський. – Київ : Атіка, 2005. – С. 503–510.

9. Куйбіда В. С. Відповідальність представницьких органів місцевого самоврядування перед територіальними громадами: практичні аспекти реалізації / В. С. Куйбіда, Л. М. Смолова // Зб. наук. пр. НАДУ. – 2015. – Вип. 1. – С. 146–163.

10. Мамонова В. В. Місцеві фінанси в умовах децентралізації влади: шляхи вдосконалення управління [Електронний ресурс] / В. В. Мамонова, О. С. Горбатенко // Теорія та практика державного управління. – 2016. – 1 (52). – С. 1–6. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2016-1/doc/3/01.pdf>.

11. Механізми формування та реалізації державного управління бюджетними ресурсами та місцевому рівні : монографія / Я. М. Казюк. – Херсон : ПП Вишемирський В. С., 2014. – 426 с.

12. Олійник Н. І. Шляхи підвищення фінансової спроможності об'єктів житлово-комунального господарства / Н. І. Олійник // Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 27 трав. 2016 р.); за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білінської, С. В. Загороднюка. – Київ : НАДУ, 2016. – С. 334–336.

13. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади : навч. посіб. для посадов. осіб місц. самоврядування / О. Кириленко, Б. Малиняк, В. Письменний, В. Русін / Асоціація міст України. – Київ : ТОВ “П-ВО “ВІ ЕН ЕЙ”, 2015. – 396 с.

14. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР // Офіц. текст із змінами. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

15. Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування : Закон України від 15 лип. 1997 р. № 452/97-ВР // Офіц. вісн. України. – 1997. – № 29.

16. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020” [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015 / Верхов. Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

17. Романюк С. А. Розвиток регіонів у відкритій економіці: теорія, політика, практика : монографія / С. А. Романюк ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ : НАДУ, 2013. – 404 с.

18. Стігліц Джозеф Е. Економіка державного сектора / Джозеф Е. Стігліц ; А. Олійник, Р. Скільський ; пер. з англ. – Київ : Основи, 1998. – 854 с.

19. Сунцова О. О. Місцеві фінанси : навч. посіб. для ВНЗ / О. О. Сунцова. – Київ : Центр учб. л-ри, 2016. – 487 с.

20. Трещов М. Місцеві фінанси та місцеві бюджети: точки дотику та відмінності понять / М. Трещов, А. Мунько // Зб. наук. пр. – 2015. – Вип. 42 “Ефективність державного управління”. – С. 183–190.

21. Фурдичко Л. Є. Децентралізація: фінансова незалежність місцевих бюджетів України [Електронний ресурс] / Л. Є. Фурдичко // Socio-economic problems of the modern period of Ukraine. Бюджетна та податкова політика. – Вип. 5 (115). – 2015. – Режим доступу: [ird.gov.ua/sep/sep20155\(115\)/sep20155\(115\)_039_FurdychkoLYe.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20155(115)/sep20155(115)_039_FurdychkoLYe.pdf).

22. Шульц Е. П. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування / Е. П. Шульц [Електронний ресурс] // Вісн. ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2016. – Т. 21. – Вип. 7–2 (49). – С. 160–163. – Режим доступу: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016_21_7-2/35.pdf.

23. Marshall A. H. Local Government in the Modern World / Arthur Hedley Marshall // University of London, 1965. – P. 5.

References

1. Baldych N. I. Rozvytok systemy prohnozuvannya yak peredumova obgruntovanosti ta efektyvnosti biudzhetykh prohram (Konferentsiia “Biudzhety za zavdanniamy – rozvytok nalezhnogo vriaduvannya i finansovoi prozorosti orhaniv mistsevoho samovriaduvannya v Ukraini”, m. Vinnytsia, 17 zhovtnia 2015 roku).

2. Biukenen Dzheims M. Suspilni finansy i suspilnyi vybir. Dva protyle-zhnykh bachennia derzhavy / Dzheims M. Biukenen, Richar

A. Mashreiv ; [per. z anhl. Andrii Ishchenko]. – K. : Vydavn. dim “KM Akademiia”, 2004. – 176 s.

3. Vladymyrov K. M. Mistsevi finansy : navch. posibnyk / K. M. Vladymyrov, N. I. Chuiko, O. F. Rohalskyi. – Kherson : Oldiplius, 2016. – 352 s.

4. Dyversyfikatsiia dokhodiv mistsevykh biudzhativ : monohrafiia / I. O. Lunina, O. P. Kyrylenko, A. V. Luchka [ta in.]; za red. I. O. Luninoi. – K. : NAN Ukrainy; In-t ekon. ta prohnozuv, 2010. – 320 s.

5. Implementatsiia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS: rekomendatsii na osnovi dosvidu krain Skhidnoi Yevropy: naukova dopovid / za red. akad. NAN Ukrainy V.M.Heitsia; chl.-kor. NAN Ukrainy A.I.Danylenka, chl.-kor. NAAN Ukrainy, d-ra ekon. nauk T.O.Ostashko; NAN Ukrainy, DU “In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy”. – K., 2015. – 104. s.

6. Instrumenty rehionalnogo rozvytku v Ukraini [Tekst]: navch. posib. / O.V. Berdanova, H.A. Borshch, V.M. Vakulenko ta in. ; za red. V.M. Vakulenko, O.V. Berdanovoi. – K. : NADU, 2013. – 286 s.

7. Kyrylenko, O. P. Sutnist, skladovi ta zasady orhanizatsii mistsevykh finansiv [Tekst] / O. P. Kyrylenko // Mistsevi finansy : pidruchnyk / O. P. Kyrylenko, A. V. Demianiuk, A. B. Kondrashykhin, O. R. Kvasovskiy ; za red. O. P. Kyrylenko. – Ternopil : Ekonomichna dumka TNEU, 2015. – S. 7-30.

8. Kravchenko V. Zapozychennia: borhova yama chy riativne kolo mistsevoho samovriaduvannia v krainakh zarubizhzhia? / Vasyl Kravchenko // Problemy transformatsii terytorialnoi orhanizatsii vlady: zb. materialiv ta dok. / nauk. red. : M. Pukhtynskiy. – K. : Atika, 2005. – S. 503–510.

9. Kuibida V. S. Vidpovidalnist predstavnytskykh orhaniv mistsevoho samovriaduvannia pered terytorialnymy hromadamy: praktychni aspekty realizatsii / V. S. Kuibida, L. M. Smolova // Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy. – 2015. – Vyp. 1. – S. 146–163. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2015_1_14.

10. Mamonova V. V., Horbatenko O. S. Mistsevi finansy v umovakh detsentralizatsii vlady: shliakhy vdoskonalennia upravlinnia [Elektronnyi resurs] / V. V. Mamonova, O. S. Horbatenko // Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia. – 2016. – 1 (52). – S. 1–6. –

Rezhy m dostupu: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2016-1/doc/3/01.pdf>.

11. Mekhanizmy formuvannia ta realizatsii derzhavnogo upravlinnia biudzhethny my resursamy ta mistsevomu rivni : monohrafiia / Ya. M. Kaziuk. - Kherson : PP Vyshe myrskiy V. S., 2014. - 426, s.

12. Oliinyk N. I. Shliakhy pidvyshchennia finansovoi spromozhnosti obiektiv zhytlovo-komunalnoho hospodarstva [Tekst] / N. I. Oliinyk // Derzhavna sluzhba ta publichna polityka : problemy i perspektyvy rozvytku : materialy shchorich. Vseukr. nauk.-prakt. konf. za mizhnar. uchastiu (Kyiv, 27 trav. 2016 r.) za zah. red. A. p. Savkova, M. M. Bilynskoi, S. V. Zahorodniuka. - Kyiv; NADU, 2016. - 440 s. - S. 334-336.

13. Planuvannia ta upravlinnia finansovymy resursamy terytorialnoi hromady : navchalnyi posibnyk dlia posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia / O. Kyrlyenko, B. Malyniak, V. Pysmennyi, V. Rusin / Asotsiatsiia mist Ukrainy K., TOV "PIDPRYEMSTVO "VI EN EI", 2015. - 396 s.

14. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 21 trav. 1997 r. № 280/97-VR : Ofits. tekst iz zminamy. - Rezhy m dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

15. Pro ratyfikatsiiu Yevropeiskoi khartii mistsevoho samovriaduvannia: Zakon Ukrainy vid 15.07.1997 r. № 452/97-VR // Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. - 1997 - №29.

16. Pro Stratehiiu staloho rozvytku "Ukraina - 2020" [Elektronnyi resurs] : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12.01.2015 r. № 5/2015 / Verkhovna Rada Ukrainy. - Rezhy m dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

17. Romaniuk S.A. Rozvytok rehioniv u vidkrytii ekonomitsi : teoriia, polityka, praktyka : monohraf. / S. A. Romaniuk ; Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy. - K. : NADU, 2013. - 404 s.

18. Stihlits Dzhozef E. Ekonomika derzhavnogo sektora / Dzhozef E. Stihlits ; A. Oliinyk, R. Skil'skyi ; per.z anhl. - K. : Osnovy, 1998. - 854 s.

19. Suntsova, O. O. Mistsevi finansy : navchalnyi posibnyk dlia VNZ / O.O. Suntsova. - Kyiv : Tsent r uchbovoi literatury, 2016. - 487 s.

20. Treshchov M. Mistsevi finansy ta mistsevi biudzhety: tochky dotyku ta vidminnosti poniat / M. Treshchov, A. Munko //

Zbirnyk naukovykh prats. – 2015. – Vyp. 42 “Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia”. – S. 183–190.

21. Furdychko L. Ye. Detsentralizatsiia: finansova nezalezhnist mistsevykh biudzhativ Ukrainy / L. Ye. Furdychko // Socio-economic problems of the modern period of Ukraine. Biudzhetna ta podatkova polityka. – Vypusk 5 (115). – 2015. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: //ird.gov.ua/sep/sep20155(115)/sep20155(115)_039_FurdychkoLYe.pdf.

22. Shults E. P. Finansovi resursy orhaniv mistsevoho samovriaduvannia / E. P. Shults // Visnyk ONU imeni I. I. Mechnykova. 2016. T. 21. Vyp. 7-2 (49). – S. 160-163. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://visnyk-onu.od.ua/journal/2016_21_7-2/35.pdf.

23. Marshall A.H. Local Government in the Modern World / Arthur Hedley Marshall // University of London, 1965. – P. 5.

Summary

The author of the article focuses on the fact that the signing of the Association Agreement between Ukraine and the EU requires closer approximation of legislation and introduction of European methods in organization of public administration, formation of common values, increasing of welfare of population. The course of public policy of Ukraine in the direction of decentralization, as the main vector of public development, provides local authorities with certain opportunities to find the resources necessary to fulfill their assigned tasks. Gaining of wider powers by local communities should provide expansion of its own financial base at the expense of domestic sources and the development of appropriate mechanisms for the accumulation of additional financial resources to local budgets.

The author emphasizes that according to the “Ukraine 2020 Strategy”, the goal of decentralization policy is to move away from the centralized model of governance in the state, to ensure the capacity of local self-government and to build an effective system of territorial power organization in Ukraine, full implementation of the provisions of the European Charter of local self-government, the principles of subsidiarity, universality and financial self-sufficiency of local self-government through the creation of a system of united territorial communities. The financial capacity of territorial communities is an important criteria for the separation of new territorial units in the course of the reforming

of local self-government and territorial power organization and implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU.

It has been established that the independent components of financial resources of local communities are: local budget revenues; financial resources of budgetary institutions (except for local budget revenues); financial resources of organizations and enterprises of communal ownership, which have a mixed financing system (except for local budget revenues); financial resources of organizations and enterprises of communal ownership, which operate on the basis of economic calculation.

Financial resources of institutions, organizations and enterprises are taken into account without income from the local budget. In the category of “financial resources of local communities” two financial categories were introduced – “local budget revenues” (macro level) and “financial resources of institutions, organizations and communal enterprises” (micro level). An integral part of the financial resources of local communities is the financial reserves that temporarily do not participate in financing of expenditures of budgetary institutions and in the turnover of enterprises and organizations of communal ownership.

There is a passive role of the reserve fund in the local budget during the fiscal year. However, after its expiration, if the funds are not used by appointment, they are sent to finance the current expenditures of budgetary institutions. In view of this, it was determined that the financial resources of local communities can be classified according to the nature of participation in solving local needs as active and conditionally passive.

Thus, the article states that the financial resources of local communities are created by the distribution and redistribution of gross domestic product cash (some of which are concentrated in the relevant funds), which are necessary for local self-government bodies to perform the functions and tasks assigned to them in order to ensure socio-economic development of the territorial community.

It is determined that decentralization reform contributed to strengthening the organizational, material, financial and legal autonomy of the united territorial communities. It is necessary to separate the powers between local governments at different levels and to ensure the improvement of the budget system. It will promote communities to have their own full budgets, the ability to combine their efforts and accumulate finances to create capable institutions. Research in this area is important for further development of the decentralization process.